

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

Lausunto selvitysmies Paajasen ja rahoitustyöryhmän raporteista

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja selvitysmies Paajasen selvityksestä julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten rahoituksen ja toimintatapojen kehittamisestä sekä rahoitustyöryhmän raportista joukkoliikenteen rahoituksesta. Selvitysten laatiminen perustuu Valtioneuvoston periaatepäätökseen julkisesti rahoitettujen henkilökuljetusten uudistamisesta.

Jotta uudistamisella saavutettaisiin tavoitteet julkisen liikenteen tehostamisesta ja julkisten liikennepalvelujen turvaamisesta myös haja-asutusalueella, tulee uudistuksen kattaa koko henkilölogistiikan järjestelmä. Uudistus tulee olemaan haastava, mutta ehdottoman välttämätön. Se vaatii erityisesti valtion taholta eri hallinnonalojen yhteisen ja voimakkaan tahtotilan ja siihen liittyvät lainsäädännölliset muutokset.

1. Julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten rahoituksen ja toimintatapojen kehittäminen

Selvitys on kokonaisuudessaan selkeä ja tiivis paketti uudistustyön perustaksi. Siinä on kattavasti käyty läpi toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä kokonaisuudistuksen onnistumiseksi. Jatkotyössä tulee muistaa, että mitään osa-aluetta ei voi rajata uudistustyön ulkopuolelle. Muuten asetettuja tavoitteita ei saavuteta.

Kaikkien tuettujen henkilökuljetusten integroiminen joukkoliikenteen suunnitteluun antaa selvityksen mukaan parhaan kokonaistuloksen. Myös Kelan korvaamat kuljetukset tulee integroida muuhun henkilöliikennejärjestelmän suunnitteluun. Tämän vuoksi uudistuksen perustana tulisi olla hyvä joukkoliikenteen peruspalvelutaso, jolle koko uusi henkilökuljetusjärjestelmä rakennetaan. Jotta järjestelmälle saadaan vahva pohja, on selvityksessä esitetty joukkoliikenteen peruspalvelutason säilyttävä lisämääräraha, 10 miljoonaa euroa, lyhyen tähtäimen toimenpiteenä oleellinen.

Perinteistä joukkoliikennettä ja muuta tuettua henkilöliikennettä tulee tarkastella kokonaisuutena yhtenä laajana henkilöliikennejärjestelmänä. Kuljetusten yhteistyö- ja valmisteluvastuut tulee määritellä selkeästi ja ne tulisi olla nykyistä keskitetympiä sekä kunta- että valtiotasolla. Vammaispalvelulain mukaisten matkojen siirtäminen mahdollisesti Kelan korvattavaksi edellyttää, että yhteistyö Kelan ja joukkoliikenteen viranomaisten kesken varmistetaan lakisääteisellä velvoitteella.

Selvityksessä esitetty aikataulu toimenpiteiden toteuttamiselle ajoittuu lähivuosina joukkoliikenteessä tapahtuvien historiallisen suurten muutosten kanssa päällekkäin, jonka vuoksi esitetty aikataulu on varsin haastava.

Tarvittava uudistus on kuitenkin laaja ja toteutus tulee vaatimaan aikaa. Siihen pitää siten ryhtyä nopealla aikataululla, jotta koko henkilökuljetusjärjestelmän palvelutaso ei resurssien puutteessa kerkiä heikentymään liikaa.

2. Joukkoliikenteen rahoitus

Joukkoliikennejärjestelmän ja koko henkilökuljetusjärjestelmän rahoituksen uudistaminen on välttämätön, jotta voidaan luoda edellytyksiä kohtuullisten peruspalvelutasoisten joukkoliikennepalvelujen turvaamiselle koko maassa ja joukkoliikenteen käytön lisäämiselle keskeisillä kaupunkiseuduilla. Uudistusta tarvitaan myös, koska joukkoliikennelainsäädännön vuoksi joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuvat lähivuosina.

Tavoitteena työssä oli löytää uusia, rohkeita ratkaisuja joukkoliikenteen rahoittamiseksi. Lähtökohtana selvityksessä oli suunnitella uudistus kuitenkin tämänhetkisen rahoituskehityksen puitteissa, mutta määrärahojen kohdentamiseen haluttiin etsiä uusia ratkaisuja. Liikennöintikustannusten jatkuvan kasvamisen vuoksi nykytasoinen rahoitus ei ole kuitenkaan tarjota mahdollisuuksia kovin rohkeisiin ratkaisuihin.

Henkilökuljetusten kokonaiskustannuksista merkittävän osan muodostaa Kelan korvaamat kuljetukset. Vain niiden integroiminen joukkoliikenteeseen ja muiden henkilökuljetusten suunnitteluun antaa todellisia lisäresursseja. Ilman niitä uudistusmahdollisuudet jäävät melko marginaalisiksi. Tämä ei kuitenkaan sisälly selkeästi raportissa esitettyihin ehdotuksiin.

Raportissa esitetään joukkoliikenteelle 50 miljoonan euron lisämääräraha, jotta valtakunnallisesti asetetut tavoitteet joukkoliikenteelle voidaan saavuttaa. Nykyisessä taloustilanteessa lisämäärärahan saaminen voi olla vaikeaa. Se edellyttää nykyistä voimakkaampaa näkemystä joukkoliikenteestä osana peruspalvelua, johon kaikilla kansalaisilla on oikeus. Mutta joukkoliikenne tarvitsee lisärahoitusta, jotta nykyinen palvelutaso saadaan säilytettyä perustaksi koko henkilökuljetusjärjestelmän uudistamiselle. Aluksi ainakin indeksikorotuksiin tulisi varautua joukkoliikenteen ostovoiman säilyttämiseksi. Lisäksi Paajasen selvityksessä esitetty määrärahatarvelisäys olisi hyvä alku.

Joukkoliikenteen määrärahan jakaminen palvelutasoluokkiin on hyvä, sillä se sisältää kannustavan vaikutuksen palvelutason säilyttämiseen tai nostamiseen eli joukkoliikenteen kehittämiseen kaupunkiseudulla. Luokkien sisällä määrärahan tarkastelu kokonaisuutena on järkevää, koska jokainen toimivaltainen viranomaisen tietää parhaat ratkaisut omalle alueelleen. Määrärahan kohdentamisessa tulee rahoituksen oikeudenmukaisuuden kannalta ottaa huomioon muutokset toimivalta-alueissa (mm. kuntaliitokset) tai siirtymät palvelutaosta toiseen.

Raportissa esitetty rahoitukseen liittyvän vaikuttavuuden nykyistä aktiivisempi seuranta on välttämätöntä, jotta rahoitusta voidaan jatkossa kehittää mahdollisemman tehokkaaseen suuntaan. Seurannan tulee olla kuitenkin niin yksinkertaisia, että se voidaan tehdä nykyresursseilla. Valtakunnallisten seuran-

tamittareiden laatiminen yksinkertaiseen seurantajärjestelmään tuleekin olemaan vaikeaa.

Mervi Heiskanen
suunnittelupäällikkö

Liitteet

Jakelu

Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta